

Nechci se nudit

Čtyřicetiletá Michaela Pavlátová patří k největším osobnostem současného českého animovanému filmu. A nejen to, její věhlas přesáhl hranice České republiky, o čemž svědčí kupříkladu skutečnost, byla nominovaná na *Oscara*, z berlínského filmového festivalu si odnesla prestižního *Zlatého Medvěda*, *Grand Prix* zase získala na festivalu v Montrealu. Přesto to na sobě nedává nijak znát. Kdo se s ní kdy setkal, odnesl si zpravidla pocit, že přes řadu úspěchů zůstává nohama pevně na zemi. Nemá ve zvyku cokoliv přeceňovat. Ani okolí, hlavně ale sebe. Je realistka, i když její dílo skutečnost odráží přirozeně stylizovaně. Má dar výtvarné zkratky a osobitého vidění světa. Umí pracovat s detailem, její filmy mají tempo a nedokáží nudit. Především je to ale rozená vypravěčka příběhů -obrazem.

Narodila se 27. února 1961 v Praze. Studovala na střední výtvarné škole, protože od dětství ráda kreslila. Tu školu ji vybrali její rodiče, ale nikdy jejich volby nelitovala. Po ukončení školy se musela rozhodnout, kde bude svůj talent rozvíjet dál. Vybrala si animovaný film na *Vysoké škole uměleckoprůmyslové* v Praze. Na uznávanou školu se dostala na druhý pokus. Co ji při rozhodování ovlivnilo? *"Byl to ateliér, který mi jako jediný připadal veselý. Byl tam profesor Jágr, který přál tomu, aby se tam dělaly různé plakáty a hračky, ilustrace. I ten film se tam dělal, ale ne zase moc. Tím, že tvorba ateliéru byla zaměřená na děti, tak jsme měli větší volnost. Všichni, když přijdou ze střední školy a ještě nejsou vyhranění, se obyčejně hlásí na malbu nebo ilustraci. Tehdy se ilustrovaly nudné, zaprášené knihy takovými vážnými lepty, černobílými. Jedině u Jágra byla legrace a barvy. Když jsem se hlásila napoprvé, příliš jsem toho o animovaném filmu nevěděla. Taky jsem se hned nedostala. Pak jsem rok pracovala na Barrandově v kresleném filmu. Něco jsem se tam dozvěděla, ale to nebyl hlavní důvod, proč jsem se na animovaný film hlásila znovu. Bylo to kvůli svobodě výrazu."*

Tradice českého animovaného filmu začala naplno ve čtyřicátých letech minulého století. U jejího zrodu stály zejména tyto tři osobnosti: Jiří Trnka, Karel Zeman a Hermína Týrlová. Především díky nim se český animovaný film dostal záhy na vysokou výtvarnou úroveň, zvýrazněnou úzkou vazbou na volné i užitě umění. Jedno klíčové studio vzniklo ve Zlíně, kde působili Hermína Týrlová a Karel Zeman. Jiří Trnka zase vytvořil v Praze *Studio loutkového filmu*. Tato dvě centra umožnila různorodé přístupy, využívalo se loutek, kreseb, kombinoval se hraný film s animovaným. Vedle zmíněných umělců se stal dalším světově proslulým autorem animovaných filmů Jan Švankmajer, jehož snímky (např. *Něco z Alenky*, *Lekce Faust*), jsou už za jeho života pokládány za klasické.

Jedním z důvodů vysoké úrovně českého animovaného filmu je skutečnost, že zájemci o něj mohli získat odpovídající praxi nejenom ve zmíněných studiích, ale mohli se také vzdělávat na specializovaných školách. Na Vysoké škole uměleckoprůmyslové byl založen speciální ateliér, který nejprve vedl Adolf Hoffmeister, po něm - na sklonku šedesátých let - převzal štafetu Miloslav Jágr. Ani po jeho odchodu do důchodu nebyla kontinuita přerušena a plynule v ní pokračuje Jiří Bárta, jehož loutková adaptace legendy *Krysař* patřila k nejznamenitějším animovaným filmům osmdesátých let. Animovaný film se také učí na pražské *Filmové fakultě Akademie múzických umění*.

Michela Pavlátová se už během studií profilovala jako autorka s výrazným kresebným rukopisem. Našla si svoji polohu, příznačnou linku, přišla s pojetím, v němž se snoubí humor se zvláštní ironií. Školu absolvovala v roce 1987 animovaným filmem *Etuda z alba*. Mohla si na něm vyzkoušet některé postupy, které se ji ho hodily do příštích let. Témata a náměty si vybírá sama, dělá autorské filmy. *"Nejvíce si užívám, když už mám pohromadě stavební kameny, když už vím, o čem film bude a začnu si hrát s detaily. Taky mám ráda animační přípravu. Je to obdoba práce s hercem. Víme, jak budou vypadat aktéři, mám jejich podoby a přemýšlím, kam koho rozestavím, vymyslím jejich výrazy."*

První úspěch přišel se snímkem *Řeči, řeči, řeči* zpracovávající oblíbené téma Pavlátové, kterým jsou úskalí mezilidské komunikace - zejména komunikace mezi mužem a ženou.

"Ano, jsou o chlapech a ženských," vysvětluje Michaela a dodává: "Byla bych ráda, kdybych byla schopna dělat filmy i o něčem jiném, ale zatím mi to vůbec nejde." "Řeči" byly v roce 1993 nominovány na *Oscara*, tedy na cenu, o níž sní každý (až na Woodyho Allena), kdo se kdy s filmovým uměním vážněji zapletl. Odcestovala do Los Angeles, zúčastnila se ceremoniálu (byl to rok, v němž se svého životního úspěchu dočkal Cffř EastwoOd zá film *Nesmiřitelní*) - á i když si nakonec sošku zpátky do Prahy nepřivezla, byla to cenná konfrontace. Náplastí ji ale mohla být *Grand Prix* z festivalu v Montrealu z téhož roku. Zdálo by se, že bude nadšená, jenže tak jednoduché to není. Michaela Pavlátová je totiž velmi náročná. Úplně nebyla ještě spokojená s žádným svým dílem. Dva roky po nominaci na *Oscara* byla porota mezinárodního festivalu v Berlíně oslněna jejím filmem *Repete* a stejně reagovala porota na festivalu v japonské Hirošimě. Ale ani beriínský *Zlatý medvěd*, ani hirošimská *Grand Prix* pro ni nebyly dostatečným důvodem k jáсотu. "Je pravda, že s tímhle filmem jsem byla spokojena asi nejmíc, řekla bych tak z dvaaosmdesátí procent, ale ono je to dobře, že to není nikdy ono, protože mám aspoň otevřená vrátka pro příští pokusy." Příští pokusy byly sice filmové, ale nikoliv výhradně animované. V roce 1997 přišla poprvé do styku s hraným filmem, když ztvárnila jednu z rolí ve filmu Petra Zelenky *Knoflíkáři*. V roce 1999 už nestála před kamerou jako v tomto případě, ale za ní - jako režisérka. Zúčastnila se projektu *Praha o-čima*, v němž režírovala povídku *Absolutní láska*. Pokud ji v jejích kreslených filmech něco chybělo, pak to byla řeč. Živí herci ji umožnili vyjadřovat se jinak než výmluvnou mimikou. A zvládla je stejně jako kreslené postavičky, i když předtím z toho měla trochu strach, protože: "Kreslení herci neodmlouvají, jsou absolutně poslušní." Její debut dopadl dobře, nezklamala a nyní se připravuje na další, tentokrát už ovšem celovečerní film, který se pracovně jmenuje *Únava* a pojednává - pochopitelně - o jednom manželském páru, který se dostává do životní krize. To ale vůbec neznamená, že bý Michaela Pavlátová zanevřela na animovaný film. Pokračuje v něm i nadále, jenom na konci devadesátých let změnila prostředí. Opustila na čas Prahu a přestěhovala se do San Francisca, kde jednak občas učí animaci na *Academy of Art College* (není to její první pedagogická zkušenost, už v Praze byla asistentkou Jiřího Barty na VSUP), a jednak pracuje pro studio *Wild Brain*, pro něž vytvořila několik reklam a navrhla dva televizní seriály. Pozoruhodný je také její seriál nazvaný *Gra-veyard*, který je určen pro Internet. Jde o třináct půlminutových epizod o nepravděpodobných, velmi absurdních úmrtích. Michaela Pavlátová patří k výtvarníkům, kteří se zdráhají pořád opakovat osvědčené postupy, s nimiž už jednou měli úspěch. Každý film se proto snaží dělat jinak, i když to pro ni není jednoduché. Ono to pro nikoho není snadné, ale je to jediná možná cesta jak neustrnout. Nespolečá se jen na pružnost svého myšlení, dokonce přiznala, že se snaží kreslit levou rukou nebo záměrně používá nástroje, které jsou neohrabané a musí se tudíž s nimi zacházet odlišně, než je zvyklá. Vypadá to, že si ráda komplikuje život, ale ona k tomu říká: "Hlavně nechci nudit sebe sama." Výsledkem jsou pak především spokojení diváci.

PETR VOLF, týdeník Reflex